

LO CRITIC de la PATRIA.

SETMANARI TRADICIONALISTA.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

EN BARCELONA, trimestre . . . . . 1 pesseta
 FORA, idem. . . . . 1'25

ULTRAMAR Y ESTRANGER

Trimestre. . . . . 2'50 pessetas

Número solt: 5 céntims

ADMINISTRACIÓ:

PALLA, 31, LLIBRERÍA

LA PROPAGANDA CATALANA

25 exemplars: 1 pesseta

Número atrassat: 10 céntims

SUMISSIO MESTISSA.

Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de.....

Jo, Senyor, soch molt católich, y com á tal molt sumís á l' Iglesia.

Jo, Senyor, accepto tancat d' ulls las decisions del Papat, sempre, s' entent, que aquéstas no s' oposan á la meva sens igual ilustració, saber, erudició y llúms ab que 'l Cel m' ha afavorit.

La vritat, crech tan evident que 'l senyor Sardá va fer un disbarat al donar á llúm lo seu ditxós opúscul *Lo Lliberalisme es Pecat*, que no puch compendrer cóm la Sagrada Congregació del Indice no m' ha consultat, á fi y efecte de condemnar *urbi et orbe* las doctrinas que aquéll conté, pues es induptable que jamay l' Iglesia deu ser intransigent hasta 'l punt d' admetrer com á bons principis tan ab contradicció ab la naturalesa humana.

Dit está, Excm. Sr., que jo estich y estaré ab l' Iglesia ab tot lo que decideixi, pero quant lo decidit, preceptuat y manat estigui ab contradicció ab la meva rahó, que es tan infalible com la dels meus companys Llanas y Ribas, reservo 'l meu parer, sens perjudici d' acceptar incondicionalment lo que 'l Papa 'm mani.

Pot dir, Excm. Sr., á quants li preguntin, que 'm someto á la última disposició romana que planxa tan fenomenal m' ha fet fer; que reconech que... vaja, que no 'm someto... Hi dit que no 'm

someto, y hi faltat á la vritat; jo ja 'm someto, ¡cóm no, si soch canonje y no 'm convé deixar de serho! pero ab las següents condicions: que dech fer constar que 'l Tribunal á que jo vaig apellar ha desmerescut del meu superior concepte, després que hi vist que no daba per bonas rahons tan evidents com las presentadas en mon *Procés*; que no admeto que 'l Lliberalisme es pecat, porque no deixa de tindrer bemols lo de negar la llibertat de l' home, que tots los filosos cristians y molts no cristians han afirmat sempre; jo vuy la llibertat, Excm. Sr., no pera ferne mal ús, que prou sab la gent de Vich que jo soch molt bon católich, pero no puch consentir que personas á qui jo estimo molt se vejnin tan maltractadas per lo Sr. Sardá, que no vol abmetrer cap dels fets consumats per la revolució... per la revolució, Excm. Sr., y aquest es lo meu caball de batalla; jo afirmaré tot lo que 's vulgui, menos que la revolució es dolenta, porque mentiria, y un bon católich com ara jo no deu mentir; y jo mentiria si digués que la revolució, que tan bé s' ha portat ab mi fentme lo que soch y prometentme lo que encara no soch pero voldria esser, es dolenta. Aixís, pues. Excm. Sr., jo afirmaría ab gust que 'l Lliberalisme es pecat y que pecan quants lo segueixen, si la revolució no fos encarnació seva, y de consegüent, jo, Senyor, que avans que tot soch agrehit ab qui m' ha posat ab condició de lluhir los meus talents, no

accepto lo que aquells senyors de Roma (que jo creya sabis y han resultat ignorants) diuhen, si vinch obligat á renegar dels principis liberals; aixó no, Excellentíssim Sr.; ni ara ni may; jo ja 'm someto, incondicionalment y en absolut si V. E. I. vol, pero m' ha de permetrer brindar per qui m' ha posat l' arrós en lo plat, cridant un *¡olé por la libertad!*

Dispensi V. E. I. si no es del tot respectuosa la meva sumissió; si no li plau, ja sab que pot ferla vosté, y jo la firmaré, sempre, s' entent, que estigui redactada ab la forma que jo he indicat.

D' altra manera, *nequaquam*.

Serveixis ferho saber aixís á qui V. E. I. cregui convenient, y disposi de son servidor y mánili tot lo que vulgui, menos confessar que l' arrós es dolent.

Dr. Planxas.

En aquesta forma s' istila avuy la sumissió dels prohoms del mesticisme de nostra terra.

Y consti que després de *somesos*, quedan tan tranquils com si res haguessin fet. Lo cual no 's troba estrany, recordant que qui no 'n té no 'n pot gastar.

F. de P. O.

La setmana pasada tingerem lo gust de assistir á la solemne vetllada que celebraren las «Conferencias» de Sant Lluís, en son local de la iglesia de Betlém.

Ocupaban la presidencia lo Sr. Vicari de la

parroquia (per indisposició del Rector) y llochs preferents los Srs. Trias, Manresa y Uriach. Oberta la sessió, lo President de la secció de Conferencias, nostre estimat don Francisco Pol y Royo, pronunciá un eloqüent y brillantíssim discurs sobre 'l tema *La libertad de cultos*.

Després de un magnífich exordi y sentada la proposició, narrá los mals y desgracias que, efecte de la llibertat de cultos, han caigut en los paissos que l' han acceptada, y particularment Espanya, y quins foren sos fundadors, defensors y panegiristas. Demostrá luego lo absurdo de aquesta idea y la benéfica influencia que han reportat las arts, comers é industria, de la unitat religiosa, aduhint en sa comprobació curiosos datns històrichs y detenintse especialment en demostrar, que á pesar del calificatiu que s' dona á la Iglesia de *oscurantista*, á él a s' deu lo renaixement de las lletres y los fets gloriosos dels guerrers que animats ab la seva fé desterraren las heretjias del poble espanyol y conquistaren dilatadas terras.

Despres de una brillant peroració acabá son magnífich discurs lo Sr. Pol, interromput á cada pas ab prolongats y estrepitosos aplausos y deixant completament admirada y satisfeta á la numerosa concurrencia que atenta l' escoltava.

Despres del discurs de nostre amich lo senyor Pol, tocá sa germana D.ª Matilde Pol de Montserrat magnificas pessas que foren altamente aplaudidas per sa correcta y neta execució. En la part musical prengueren també part lo Sr. Arzo y l' nen Asbert.

Alternant ab la música se llegiren preciosas poesias per los Srs. Perez, Hoyos, Riuro, Sirvent y Batlle.

Felicitém cordialment á los individuos de las «Conferencias» de San Lluís y molt especialment á son ilustrat President, desitjantlos continuhin en son noble y civilisador empenyo de propagar las puras ideas de la Religió católica.

TOT TORNA.

Martxá já l' ivern ombrívol
Ab sas boyradas y frets;
Y vingué lo temps allívol,
De las flors y dels esplets:

Espolssaren de las branca
Dels arbres los flochs de neu,
Los ramells de sas flors blanca
Que 'ls sustituhiren en breu;

Trencá já de las glassadas,
Lo sol d' Avril, los cristalls,
Y en rierons y cascadas,
Feren del cél richs miralls;

Las floretas arrupidas,
Son vert capóll badarán,
Y sas flayres esbargidas,
L' espay embalssamarán.

Tornará de las bosquírias
Del Delta, 'hont és, trist y sól,

A alegrarne ab sas cantúrias
Sa patria lo rossinyol;

Deixarán las aurenetas
Al marróch, infiel y allíu,
Y á omplir de goig y amoretas
Tornarán son payral niu;

Tornarán las caramellas,
Y altre volta los doncélls,
A la plassa, ab las doncellas,
Ballarán rams y tortells;

Y tornarà la estihuada,
Y vindrá après la tardor,
Y altre volta la invernada,
Tornará ab son cruel rigor

Que l' temps que torna, retorna
Las cosas que ja han sigut,
Puix lo que ara l' temps s' entorna,
Altre temps ho había dú.

Que tot torna, y molt s' enganya,
Qui no créu que tornarà
La felicitat á Espanya,
Que un jorn anlich ¡ay! gosá:

¡Jorn felís! jorn de creencias,
De virtut, ciencia y valor;
Jorn aquell, que las conciencias
No s' venían á pes d' or!

No jorn d' engany, ni de maula,
Ni de homes desleals;
Jorn que en fi, en una paraula,
No hi había lliberals.

Mes tornarà. Assegurarlos,
M' atrevesch que ha de tornar
Aquell temps del primer Cárlos,
Que tal gloria 'ns va donar.

Que tot torna, y faltaria,
Lo que está establert aixís;
Que no fós, com algun dia,
La nostra Espanya felís.

Joaquím Paloma y Jorba.

BIBLIOGRAFÍA.

S' ha publicat lo quart quadern del *Album de Personajes Carlistas*, en que 's dona fi á la biografia de Don Carlos, y acompanyan dos magnífichs retratos de don Joan M.ª Maestre y de don Anton Aparisi y Guijarro.

Dintre pochos dias sortirá 'l quadern quint, ab los dels Generals Val-de-Espina y Caveno.

En lo endevant, salvadas ja las dificultats que ofereix l' acopi de datos pera una publicació com aquesta, sortiran los quaderns ab tota regularitat.

Nostre estimadíssim amich don Enrich Planas y Espalter ha publicat un interessantíssim llibret de 200 pàginas, titulat *Vida de san Benito José Labre*, ahont ab la claretat d' istil que caracteriza á nostre amich se contan los

fets portentosos de la vida d' aquell Sant, los no menos admirables y providencials que van realisar-se á la seva mort y datos importants relatius á la canonisació del mateix.

Dit opúscul se vent en aquesta llibreria, al preu de 3 rs. en rústica y 4 enquadernat ab tela de color.

Hem sigut obsequiats ab una preciosa lámina fototípica representant un epissodi de las batallas de Montejurra en la última campanya.

Lo dibuix de dita lámina, fet per lo conegut artista senyor Ross, es copia del quadro á l' oli del senyor Estevan, que guarda Don Cárlos en lo seu palau Loredan.

Es un trevall bonich y d' interés històrich y polítich, y per tant val la pena de que nostres amichs se 'l proporcionin.

Son preu, 8 rals, en aquesta llibreria.

Nos ha visitat lo nou germá de propaganda *El Centinela*, de Palma de Mallorca.

Substituheix al *Tambor*, milloradas las sevas condicions materials, per cual motiu felicitém de tot cor á nostres correligionaris de las Balears, desitjant al nou colega llarga vida y prosperitats en lo difícil camí del periodisme.

CRIDORIAS.

Habem rebut una atenta circular del nou Administrador de contribucions y rentas de aquesta Provincia, oferintse pera quants serveys interessin al públich, en aquest ram.

Donem al nou Administrador Don Carlos Pineda las gracias per la atenció que l' hi habem merescut.

Recomaném á las oracions de nostres llegidors l' ànima del Revnt. D. Manuel Marqués beneficiat de la iglesia dels Sants Just y Pastor.

Conseqüent tradicionalista y zelós sacerdot amich nostre morí en santa pau fa pochos dias.

Q. E. P. D.

La Iberia clava cada pífia que canta 'l credo. Figúrintse que l' altre día surt ab grant entusiasme parlant d' un discurs que diu que pronunciá lo dissapte passat lo ministre de Gracia y Justicia.

Y lo dissapte passat lo ministre de Gracia y Justicia no va dir ni ase ni bestia, es dir, no va badar la boca sinó pera menjar.

La Iberia debía tenir lo sueltto fet ab anticipació al discurs que debía pronunciarse 'l dissapte, y creyentse que 's va fer y demostrant que hi va assistir, va clavar una bola rodona.

¿Hasta quàn ¡oh desgraciada *Iberia*! tornarás en sí?

Diu un periódich:
«Militar y tauromáquicamente hablando, Cassola y Mazantini son los hombres que hoy privan.

Y los que traen perturbadas á las gentes.
A los políticos, el primero.
A los flamencos, el segundo.»

Per supuesto, que á los carlistas no 'ns perturba cap de aquestas cosas.

Perque la gent, solaments son los lliberals, si s'admet aquell principi: «la gent, son los escarabats.»

Llegim en un diari de Lleyda:

«En *El Pacto* correspondiente al domingo último se leía el siguiente suelto:

Nuestro querido colega *El Perro...*»

Basta; aquí 'ns acut un pensament,

Y es,

Que fora molt convenient que en Lleyda lo municipi establís, com en Barcelona, un servey de carretons al efecte de emprendre una campanya contra 'ls gossos que per allí se la acampan.

Per de prompte ja 'n tindria dos de segurs.

El Perro y *El Pacto* 'l seu amich.

Los dos son... lliberals.

La Epoca diu als fusionistas:

«El carro de la fortuna no ha de estar siempre elevado en la puerta en que vive el presidente del Consejo.»

Pero consideri *La Epoca* que la fortuna tampoch s'atura gayre devant de la de 'n Cánovas, lo seu amo.

Los lliberals no poden ser gayre afortunats.

Y pensi *La Epoca* que al últim la fortuna haurá de anar ahont l'hi corresponent.

Que es allá 'hont tots sabém.

Llegim aquesta trista noticia:

«Al fin del mes actual se publicará una edición de las poesías de D. Antonio Cánovas del Castillo, por la *Biblioteca de escritores castellanos.*»

Habem dit que aixó era trista noticia per que ab *poetas* com Cánovas pot aixecarse á la poesia una lápida funeral ab aquesta inscripció:

Aquí yace la poesia...

Poetas, compadeceos

Que un *mónstruo* la ha asesinado

Con sus ripios y su metro.

R. I. P.

Una proba de com aquest es lo sigle del progrés y de com los governs lliberals se portan.

Diu *El Vasco*.

«Los maestros de instrucción primaria de Moclin (Granada) hace ocho meses que no cobran sus haberes.»

Aixó, dihent la vritat, no 'ns estranya gayre.

Lo que 'ns extranyaría y encara diriam que fora miracle si los mestres cobressin, no ja tot lo que se 'ls hi deu, sinó tant sols la mitat.

Cada día anem vejent la veracitat de una décima que descriu axís

LO TIPO DEL MESTRE

Cara seca, boca oberta,
Camisa bruta, estripada,

Ventre estret com l'arengada,
Ab l'Estat estar alerta,
No tenir la paga certa,
Fer badalls de mal de gola,
Veurer such de farigola,
Tenir vagons de paciencia
Y fer sempre penitencia...
Tipo del mestre de escola.

Batllori Picafort.

VARIETATS.

L'AVE MARIA.

(Acabament.)

V.

Era mitja nit: invocant l'ausili diví y despedit de Beatriz, espera Fernan Perez del Pulgar la arribada de sos companys pera dirigir-se á Granada.

No tardaren aquéstos en presentarse, y després de resar, altra vegada, fervorosament á Deu y á sa Santísima Mare y pregarlos se dignessin afavorirlos en aquella gesta que per sa gloria van á escométrer, se dirigeixen á la ciutat de Ben Alhamar.

Atravessan la campinya; un silenci sepulcral regnaba per tot, solsament interrumput pel remor de las fons, lo manso correr del Genil y 'ls

passos de nostres héroes; semblaba que la naturalesa estàtica desitjaba admirar aquell prodigi de valor, y hasta la lluna, amagada á voltas per blanquinosas boyras, ostenta son hermós disch de plata, folla de contemplar l' espectacle que en breu presenciara á sa vista.

Molt prompte arrivaren nostres héroes al riu, que traspassaren, saltant las murallas y penetrant en la ciutat. ¡Moment terrible! una ronda de guardia s' apercebeix de sa presencia, comensa una lluyta tremenda cauhen los moros baix lo punyal dels espanyols, y Fernan Perez del Pulgar clava en la porta de la mezquita major un cartell en que 's llogia en grossos caràcters «Ave María».

La ofensa estava venjada: si los moros ultrajaren cobartment un Sant-Cristo de fusta, los espanyols penetran en lo recinte mateix de Granada, gesta que únicament es capàs de acomètrer un cor cristià espanyol, sempre grant, sempre atrevit, sempre heróich.

¡Oh! Quán hermós degué semblalshi, al entornarsen, lo campament de Santa Fe y las montanyas immediatas qual cim, coronat sempre de neu, sembla blanquíssim cap de cisne gegantí que s' aixeca arrogant sobre un llit de getsemins y de rosas. Allí, pensaba Pulgar, está Beatriz, l' objecte estimat de son cor, qual mà havia guanyat ab son heroisme; allí estava la Reyna Donya Isabel, qual alegrí sol

se podria medir per la tristesa que lo dia antes se havia apoderat d' ella; allí, en fi, estaban sos jefes y l' exèrcit tot que 'ls aclamaria com á héroes al tenir coneixement de tant sens igual proesa.

Quin afecte produhí l' «Ave Maria» entre 'ls espanyols, fácil es averiguarho; quin fou lo que los moros experimentaren, tampoch es difícil de compèndrer; desd' aquell moment fou cada espanyol un héroe y cada batussa un triunfo, hasta que en 15 de Novembre de 1491 se firmaren las capitulacions, cayent Granada en poder dels Reys Católichs.

La fé y l' amor á Deu y á sa Mare, lo valor personal y orgull nacional que caracterisan al poble espanyol en totas las épocas, foren los móvils que impulsaren á Fernan Perez del Pulgar á clavar en la porta de la mezquita major de Granada l' «Ave Maria;» sent aquest episodi un dels més notables de la presa de la ciutat moruna y expulsió dels serrahims de Espanya. ¿No podrém creurer, sens temor de enganyarnos, que la fé y l' amor de Deu y l' heroisme dels espanyols decidiren lo triunfo de la vritat sobre l' error, de la Creu sobre la mitjalluna?—J. S. A.

(Traduhit per J. S. R.)

CORRESPONDENCIA DE LA REDACCIÓ.

A. A. *Miralcamps*.—Agrehim moltíssim lo seu avis, pero hem de ferli present que l' *elogi* á que aludeix era fet pera donar una estocada á l' altre.

AYGUADER.—La seva poesia es *aygualida*, y per tant no serveix.

S. V. *Pons*.—No creyém oportú publicar la música que vosté 'ns ha enviat, perque es molt coneguda la actual (la del himne en castellá) y per tant podrian resultar confusions. De totas maneras, mil gracias.

K. ARLI. NAS.—Ben mirat lo seu article deixa molt que desitjar, y per tant no pot publicarse.

J. G. *Colluspina*.—Rebuda la cantitat á que vosté aludeix. L' himne no pot publicarse per compromés, y d' altre part tenim que donar preferencia á treballs catalans.

J. T.—L' article *Tutti contenti* no serveix. L' altre pot passar.

X. X.—No convenen los *Episodios cómicos* que 'ns envia.

L. C. *Vich*.—La poesia no serveix.

D. O. *Granollers*.—Nos enterarém de lo que vosté 'ns diu. Si té més detalls, fassi 'l favor de comunicarlos á aquesta Redacció.—L. D.

ANUNCIS.

EPISODIOS TRADICIONALISTAS.

ALBUM DE PERSONAJES CARLISTAS
con sus biografías,
por D. F. de P. O.

Acaba de publicarse el cuaderno 4.º, con los retratos de Maestre y de Aparisi.

En prensa el cuaderno 5.º, con los retratos de Valde-Espina y Caverro.

Imp. de Bertrán y Altés, Pelay, 6, baixos.